

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 23. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasás sorért 1-5 kr., 2-6 kr., 3-8 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatálnál kezeletik.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

április-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Indítvány a kolozsvári nemzeti színház művezetése ügyében.

I.

(B.) Részünkről azon nézetben voltunk, miszerint a művezetés ügye akkor lenne napirendre hozandó, a mikor a célba vett építkezések már megtörténtek, s azt hisszük, a tisztelt országos színházi választmány is ezen nézetet osztva, csak azért adta ki még egy évre a színházat Follinus urnak.

Azonban a körülmények s azon részvét, melylyel ez ügy iránt e város s a haza magyar ajku polgárai viseltetnek, hamarabb felszínre hozta színházunk művezetése ügyét, s a hírlapokban úgy mint a socialis téren, Kolozsvártt úgy mint a vidéken, folynak e tárgy felett a viták, kevesebb vagy több higgadsággal, kevesebb vagy több ügyszertellett, szakavatottsággal.

Különösen figyelembe veendő az, mi nézettel vannak ez intézet irányában vidéki honfi társaink, mit e lapok hasábjain a régi Tamás aláírással megjelent cikkek eléggé bizonyít, melyben a vidék jogos igényei alaposan fel vannak fejtve, azon egyedül elfogadható alapeszméből indulva ki, miszerint a kolozsvári színház nem csak a kolozsvári közönség mulató helye, hanem egy oly nemzeti intézet, melyet a drámai művészet s irodalom érdekében alapított a nemzet, s csak mint ilyen veheti jogosan igénybe a nemzet istápolását.

Im ez az oka, a miért a kolozsvári színház művezetése ügye körüli nézeteinket, illetőleg indítványunkat, már most közrebeszátani elhatároztuk magunkat.

Már ez évben bevégeződnek Isten kegyelméből, a választmány buzgósága, a nemzet életrevalósága, áldozatkészsége következtében, a színház körül célba vett építkezések s az őszi idény már, úgy a kor, mint a színházba járó közönség igényeinek teljesen megfelelően rendezett színházban nyílik meg.

Uj korszakba lépik tehát színházunk, s ez új korszakkal csekély belátásunk szerint az országos színházi választmány is újabb teendőkre van felhíva, főleg a művezetés érdekében, s meg kell mentenie színházunkat a szellemi haláltól, mely okvetetlen be fog következni a vállalkozók önfentartási ösztöne s néha tulságos nyereszkeskedési vágya következtében.

Nem czélunk ezuttal a jelenlegi művezetés hiányai részletezésébe ereszkedni, ismeri azokat a színházba járó közönség, s eléggé fel van korbácsolva a történetek következtében azoknak kedélye, kik az intézet célját helyesen fogják fel. A lefolyt idény alatt színpadunkon működött drámai színészekről s színésznőkről bírálatot írni sem czélunk, sőt a vállalkozó kifogyhatlan csinyjairól is csak annyiban fogunk említést tenni, a mennyiben ez az ügy kitisztázására mulhatlan szükséges, mert számunkra elegendő azon tényállás, miszerint színpadunkon a dráma, a vállalkozók korszaka óta évről évre alább száll, s ez évben már oly alárendelt szerepre volt kárhóztatva, s oly bírálaton alóli dráma-társaság működött színpadunkon, mint soha. Tisztelet a kevés számú kivételnek.

E körülmény reánk is éppen oly kellemtelenül hatott, mint bár kire; de miután színházunk ügye nemzeti ügy, kötelességünk tartjuk mind a multra, mind a jelenre, mind a jövőre nézve szorososan a tárgyilagosság terén maradni, behegedt sebeket fölslagatni, tévedésből elkövetett hibákat fölemlegetni nem czélunk, annyival kevésbbé a ke-

délyeket ingerelni; de a haladást gátló akadályokat fölfedezni mulhatatlannak tartjuk.

Már évek előtt sürgettük a színház újra szervezését, s azt állítottuk volt akkor, hogy ha színházunk újra lesz szervezve, ennek következtében annyival több bevételre lehet biztosan számítani, hogy ennek alapján a választmány annyi pótlással, a mennyit a vállalkozóknak ad évenként, a művezetés körül a dráma érdekében czélszerű reformokat léptethet eltebe.

Akkor indítványunk kevés, mondhatni semmi pártolásra nem talált, s ma már alkalmasint igazolva van állításunk, a midőn a jelenlegi vállalkozó, a nézőhely czélszerű rendezése következtében, kész a jelenlegi kötelezettsége mellett, csak egy évre, minden jövődre való biztosítás nélkül átvenni a színházat. Teszi ő ezt kétségen kívül azon helyes számításból, miszerint a nézőhely újra alakítása, különösen az első évben, az eddig segély czim alatt nyert 2000 frtot neki bőven fogja pótolni. Ebből könnyen kiszámítható, hogy a művezetésre, a színház újra szervezése után, tetemesen nagyobb összeg áll rendelkezése alatt a választmánynak.

Maga a választmány is kétségen kívül osztja azon nézeteinket, miszerint ha a színház újra szervezése után is nem történik semmi a művezetés körül, a drámai művészet s irodalom érdekében a cél tévesztve lesz, s a nemzet által hozott áldozatok nem fognak gyümölcsöt teremni. De meg lehetünk győződve arról is, hogy ha színházunk művezetése továbbra is az eddigi marad, a keletkező színházak tul fognak szárnyalni, lefoglalják a tehetségesebb színészeket, színésznőket s azon városokat, a hol, ha csakugyan szükség lenne, a kolozsvári társaság a nyári hónapok alatt a lehető logkevesebb deficittel működhetnék, s ez esetben igen meg lesz nehezítve egy jól szervezett dráma-társaság fentartása.

Kétségen kívül tehát igen sürgetős, hogy a választmány a művezetés ügyét mihamarabb felkarolja. Óhajtottuk volna, hogy már ez idény alatt e részben gyökeres javítások történjenek, hogy az újraszervezés következtében mutatkozó első évi haszon ne essék egy vállalkozónak martalékul. De ha ez bármi oknál fogva meg nem történhetett, bátrak vagyunk a tisztelt országos színházi választmány figyelmébe ajánlani, hogy a művezetés körüli gyökeres javításokat 1866 április 1-ső napján tul halasztani, az ügy teljes kockázatása nélkül nem lehet, s ennél fogva az erre szükséges elömlendőkhoz most jó előre hozzá kell fogni, sőt a szerződésileg már megkezdett színi évben is vannak teendői a választmánynak szemben a vállalkozóval a drámai művészet s irodalom érdekében.

A jövődöben teendőkről majd tüzetesebben kívánunk szólni, most lássuk nem lehetne-e némely részben üdvös intézkedéseket tenni, a jelenlegi kezelési rendszer mellett is, a művészet, de különösen a drámai művészet érdekében.

A mint tudjuk a vállalkozó kötelezve van, egy jól szervezett dráma-társaságot alakítani. E kötelezettsége teljesítésére reá kell őt szorítani. Be kell tölteni kívánni a szerződött tagok névlajstromát jó előre, hogy legyen ideje a netalán létező hiányokat kipótolni. A lajstromot szoros bírálat alá kell venni, ha valjon megfelel-e az a helybeli méltó igényeknek, ha valjon képes-e a vállalkozó által szervezett társaság, avagy csak élvezhetőleg is valamely műbecsrel bíró színművet előadni, s ha nem, reá kell szorítani a drámai társaság személyzetében létező hiányok kipótlására. Főleg nem kell eltérni, hogy a dráma rovására a társaságot eláraszszza, ugynevezett hasonvehető tagokkal, kiket ma az operákba, mint koristákat, holnap az operettekbe, mint szereplőket s holnap után egy drámába, mint főszerepvivőket használ föl. Az opera-személyzet szervezését egészen reá lehetne bízni a vállalkozóra, sőt ki lehetne mondani, hogy a választmány a színi társaságra kívánja a főszereplőket, s csak ennek érdekében részesíti a vállalkozót a javadalmakban.

Altalános panasz volt a lefolyt színi idény folytán a színművek hanyag betanulása, pontatlanság a rendezésben, szerep nem tudás s az ezekből eredt mindennapi botrányok.

Nem volna-e a választmány jogosítva, az ilyen csupa hanyagságból eredt hibák elkerültetését követelni a vállalkozó urtól, mert meg vagyunk győződve, miszerint egy gyöngyös társaság szorgalommal jól betanult előadásai több élvezetet nyújtanak a közönségnek, mint egy pár tehetségesebb színészszel s színésznővel dicsekedhető társaság botrányosságig hanyag előadásai.

Meg lehetne kívánni a vállalkozótól azt is, hogy a tagoknak kötelezvényben ígért havi díját pontosan kiszolgáltassa, mert a havi díjak pontatlan kiszolgáltatása okvetetlen a fegyelem felbomlását, s ez a színművek hanyag előadását vonja maga után.

Mindenek felett nagyobb gondot kellene fordítani a játékrendre, már ez évben nem kellene eltérni, hogy az intézet czéljával, méltóságával össze nem férkezhető, a választmány czégét kigunyoló, akár operai, akár drámai művek, akár operettek színpadunkon előadassanak, mint ezt — fájdalom — ez évben gyakran kénytelenek voltunk tapasztalni. Az új művekre nézve ki kellene mondani, miszerint sem eredeti, sem fordított műveket nem áll szabadságában a vállalkozó urnak színpadra hozni, ha azok a pesti magyar színpadon még adva nem voltak, mig azt az országos színházi választmány által e célra kinevezendő műértő bizottmány meg nem bírálja, s adatásokat meg nem enged. A heti játékrendbe a lefolyt évben oly mindennapivá vált változtatásokat is ki kellene kerülni, s csak a legsürgösb vagy betegség esetében lehetne megengedni, mert a heti játékrend gyakori változtatásának mindig készületlen előrántott művek színre kerülése az eredménye.

A bérszünetek igen gyakori előfordulását is korlátozni kellene, mert a lefolyt idény alatt már vasárnapokon is nem egyszer volt bérszünet, s oly sürün fordultak elő ezek, miszerint nov. 1-től mart. 31-ig legalább haramada az előadásoknak bérszünet volt, miután minden mű, mely csak valami vonzó erővel bírt, többször egymásután bérszünetben adott, alig vették a bérlők egyéb hasznát a bérlésnek, mint azt, hogy a bérlészünetek alkalmával előjoggal bírtak helyeiket megtarthatni.

Az intézet czéljával homlok egyenest ellenkezőnek tartjuk azt is, hogy vasárnaponként népszínművek, vagy helyes irányu drámai művek helyett, operettek kerültek színpadra. A mi népiünk, hála az égnek, még eddig nem értette ezeket, s nem hisszük, hogy czélszerű volna a népet ily irányu mulatások élvezetéhez szoktatni.

Csekély fontosságú dolognak tetszik, de mégis a választmány tekintélyét kockáztatja az, hogy a vállalkozó ur színlapjai igen gyakran ugy vannak szerkesztve, hogy inkább comediasokhoz illenek, mint egy országos színházi választmány pártfogása alatt működő dalszínmű-társaság igazgatójához.

Mi meg vagyunk győződve, hogy a főnebbi s másnémi visszaéléseket, rendetlenségeket már ez évben megszüntetni lehetséges s mulhatlan kötelessége a választmánynak.

Színházunk művezetése jövődjéről közelebbről.

Kolozsvár, apr. 27.

(D) Ha visszagondolunk az elmúlt napok azon jelenségeire, melyeket Deák Ferenc legutóbbi hírlapi nyilatkozványá volt maga után, kétségtelenné válik, hogy a Lajthán innen úgy, mint azon tul városoknak tartják a mostani állapotokat, s egy rendszeresebb állapotra kibontakozni óhajtanak.

És hol van valjon azon seb alapja, a mely minden szellő érintésére újból felszakad? Ki tagadhatja ma már, hogy a birodalom betegsége azon rendszerben fekszik, a mely annyi mesterséges kísérletek után sem volt képes magát annyira érvényesíteni, hogy legalább is az összes birodalom nagyobb részét megnyugtassa.

A magyar nemzet maga nem szaggatta fel ezen sebeket; a népek politikai lelkiismeretén kívül egyéb mi sem nyújt segélyt azon eszmének, melyet a magyar nemzet igaznak és jogosnak vall.

Erdélyben a nemzetiségi surlódás, megosztván az ország közvéleményét, az erősebb vélemény az lett, melyet a kormányhatalom egészített ki. A magyar elem elmúlt, az irodalom korlátolt hangjai is az ellenirányu lapok szabad gunyjainak tárgya-

vá váltak, mig nem végre jobbnak láttuk mindannyian hallgatni a közjogi kérdésekkel. Társadalmi ton kezdtünk cselekedni. Az ellenlábasközönség itt is üldözöbe vettek, kigunyolták a legnemesebb törekvéseket; pellengérré álltak társas köreink azon legnemesebb mozgalmát, melylyel a jég, árvíz s elkészületlen gabonától okozott csapások miatt inségben merült nép nyomorának enyhítéséül a jobbsorsuak felebarátai szeretetét hívtuk segélyül. A kormány szükségesnek látta ő Felsőégnek ajánlani, hogy az erdélyi inség enyhítésére segélyt nyújtson, az ország-kormányzata 80,000 mérő gabona segedelemről gondoskodott, és ugyanakkor a szebeni lapok sárral dobálták a magyar urakat, hogy nemesszivü adakozásukat a néptől meg nem vonják, sárral dobálták független lapjainkat, hogy merészeltünk az ország inségéről s nyomoráról beszélni, a kormányparti hírlapi közegek éppen akkor tagadták a létező inséget, midőn ő Felsőég saját pénztárából ezeket szentelt szerencsétlen népiünknek, midőn a kormány 80,000 véka gabonát lát szükségesnek utalványoztatni a létező szükség enyhítésére.

Csöndesen türtük politikai jogainktól való elcsésünket, esöndesen türtük a hírlapokban oly vastagon nyilatkozó gonyt s rágalmat, mely nemcsak társas mozzanatainkat, nemcsak felebarátai törekvéseinket; de kitűnőbb egyéniségeinket egy Mikó, egy Teleki grófot, az összes főnemességet, a kolozsvári kaszinót, színházat; szóval mindent, a mi magyar kisebb nagyobb mérvben moslékja közé kívánt keverni, s e hang oly közegek hangja volt, melyekről okkal vagy ok nélkül azt hírosztellik, hogy a kormány patrociniuma alatt állanak.

Annyira halottaknak látszánk, hogy már a legundokabb férgek is szabadon ránk mászhattak. Így valánk Erdélyben magyarokul.

És Magyarországon?

Katonai törvényszékek elnémiták az ellenvéleményt, de hogy a nemzet kebelében dynastia ellenes törekvés nem vala, eléggé kiténtet az, hogy a katonai törvényszék Almásiékon kívül mások ellen nem hozhatott itéletet; erre is a bécsi lapok egyhanguan nyilvánították, hogy annak indoklását várják.

Igaz, hogy ott legalább az egyén tisztelve volt, s azért, hogy valamit magyar cselekedett már nem eo ipso gyanus indokokból cselekedte; Magyarország hivatalos lapjai nem gunyolták azon nemes nőket, kik az inségesek javára Bazart állítottak, nem kiabáltak Magyarhon adakozó fiaira, hogy adakozásukkal egy leendő magyarországi országgyűlésre korteskednek, pedig ott van értelme a korteskedésnek is miután az országgyűlést a törvény szabályai szerint szándékoznak összehívni, és így a magyar nemzet akarand is megjelenni azon országgyűlésen. Ott a végén is, habár katonauralom létezett, az emberi szívnek a szenvedők iránti részvétét kigunyolni lényaló hírlapok kedves kötelességüknek nem tarthaták, s talán ily utra terve rendre is utasítottak volna, de közelet ott sem vala mint itt. Az államminister ur által felállított elmélet elhárlinthaflanul fektűt a magyar nemzetre, senki sem állott azon rendszer utjába, senki sem támadta meg eszközeit sem fegyverrel, sem tollal.

A magyar nemzet nyugodott, de nem az eszme, a melyet ő képvisel, nem a valódi alkotmányos szellem, mely valamint a jogot a kegyelemmel nem helyettesítheti, ugy a polgári szabad cselekvést, a gyámkodó burocraciai formával fel nem cserélheti.

A pénzügyi viták alatt kitűnt, mennyire ássa alá a birodalmat azon rendszer, mely éppen annak a magyar alkotmányosság romjain oly fényes nagyságot ígért; a magyar nemzet csak nem cselekedett, s a birodalom érzi ezen negativitás súlyát is, és pedig a népek egyedül a nem cselekvésben bírnak oly jogot, melyet tőlük akkor sem lehet elvenni, midőn a világon minden egyéb jogukat elvesztették.

A fényes reményü theoriáknak a magyarok részvétele mellett képtelensége örök tanubizonyoságot tesz arról, hogy a birodalom legfontosabb tényezője a magyar nemzet, s hogy a birodalomnak szüksége van arra, hogy benne és vele a magyar nemzet éljen és cselekedjék. A magyar nemzet pedig hallgatása, téletlensége, sőt feloldozó nélkülözései által kitűntette, hogy valamint a mádnak eleme a lég, a hálnak a víz; ugy a magyarnak eleme az ő őseiről örökölt alkotmánya, ennek légkörén kívül cselekedni nem képes.

Ugy látszik, hogy végre Austria népeinek közvéleménye nemzeti jellemünk felől kezd felvilágosodni, kezdi érteni, hogy a mi hagyományos jogaink mellett ott állanak a mi hagyományos kö-

leléseink egy a fölséges dinastia, mint ama dinastia fölségi pálczája alatt álló birodalom területének s érdekeinek közös védelmezése iránt.

Igy a magyar nemzet előtt Deák Ferencz semmi új, semmi idegen eszmét nem mondott, nem képez amaz elmélet nemzeti politikánkban semmi forduló pontot, de igen az osztrák közvélemény itéletében, mely ama tükör tisztasága szavakból alkotott félremagyarázhatlan tételekből megértheti, hogy mi hivi vagyunk a dinastiának, s együtt akarunk maradni Austriával.

És ha a kiegyenlítés még évekig fogna késni, s ha a birodalom gondjai az idővel mind inkább terhesbülnek, kétségbe nem hozhatja senki, hogy a süllyedés oka nem a magyar nemzet.

Mert vagy el kell ismerni e nemzetet a maga elemében, a maga jogaiban, s így általa és vele együtt cselekedni; vagy oly államtheoriát kell felállítani, a mely a magyar nemzet teljes részvétele mellett is képes Austriára dicsőséget és a birodalom népeire boldogságot árasztani. Az utóbbi ekkor nem sikerült, harmadik lehetőség pedig nincsen.

Még egyszer az inség ügyről.

II.

Állítsunk községi takarékmagtárakat. (K. P. M.) Alig van eszme, mely mind állam, mind nemzetgazdászati szempontból áldásosabb gyümölcsöket teremjen, mint a takarékmagtáraké, s hogy mekkora fontosságnak tekintik e kérdést, bizonyítja azon körülmény, hogy a külföld hosszú évtizedek előtt életbeléptetett már azokat. Az észak-amerikai egyesült-államok, Spanyol, Olaszország, a takarékos Belgium és Holland rég ismerik már, a szomszéd Oláhországban is nyomait látjuk, csak mi maradtunk el, csak mi ebredünk későn, midőn saját kárunkon tanultunk.

Az indítványozott községi magtárakkal nem csak a szükség, az inség éveit akarjuk fedezve látni, de egyik leghatalmasabb eszközt tekintjük bennük a népnevelés, az iskolák felvirágzására, a népnevelők szaporítására, melyre égetőbb szükségünk van, mint valaha volt. Helyesen jegyzi meg éppen a takarékmagtárak ügyében egyik felszólaló, hogy e legnemesebb s üdvös célnak egyedül elérhető tekintetéből is kell, hogy a nép egyszer már komolyan gondolkozzék jövő jobblété, s szellemi művelődése felől. Olyan államban, hol a kormány milliókat költhet és költ a népnevelésre, ott a szellemi szükség hiány nem tűnik fel oly kirívólag, mint ott, hol a nép saját költségén kell hogy egy-egy népnevelőt nyomorgasson, ki legtöbb esetben a csekély fizetés vagy ellátás miatt kénytelen ideje legnagyobb részét a hivatásától elvonva önfentartására fordítani.

A takarékmagtárak háromfélék: vagy magánosok után állítatnak fel, vagy községi, s mint ilyenek, közös vagyont képeznek, végre államiak. Az első egy ország szükségét nem képesek fedezni, az utóbbiak kezelési költsége nagy, s leginkább álladalmi célokra fordítatják, s ott, hol katonaság van, természetesen ennek szüksége fedeztetik előbb.

Legtöbb és legbiztosabb sikert nyújtanak tehát a községi takarékmagtárak, melyek a bő évek fölsége tartják fel, s kezelésük végtelen csekélységbe kerül, hasznai pedig, a már elmondottakon kívül, a következők:

Megmenti a népet az uszaratól, a népnevelés újabb lendületet nyerend, s néhány évi sikeres kezelés után a szaporodásból egy más üdvös intézet alapját is meg lehet vetni, t. i. a községi takarékmagtárakat.

De lássuk a községi takarékmagtárak tervét. 1) Minden község, s ennek minden egyes lakója, tartoznak minden díj nélkül egy bizonyos mennyiségű gabonamért, bizát, rozstól vagy törökbuzáig egyszer és mindenkorra a magtárba befizetni, alapul tekintve a föld és ingatlan birtok mennyiségét. A szellőre meghatározott mennyiség szabhatatik ki.

2) A magtárban így begyűlt gabonának mindig csak fele részét osztatnak ki a szűkölködők között, a többi rész pedig készpénz fizetés mellett, midőn a gabona folyó ára magasabb, eladandóvá kellene tenni, s árán a lehető legolcsóbban új gabonát szerzeni be.

3) Ha néhány évi forgalom kellő sikert hozna a vállalatnak, úgy a magtár rendes működésbe lép, s a forgalomból begyűlt gabona pedig pénzzé téve, egy tartalék-tőkét képezne, melyből meg lehetne vetni később a községi takarékmagtár alapját is.

4) Mind azok, kik új termés előtt kenyérdolgan megzorolnak, a magtár gabonát előlegeznek nekik aratás és törökbuza szedésig.

5) Nehogy pedig a magtár tőkéje veszélyeztessék a hitelezés által, köteles lenne a kölcsönvevő kezest is állítani maga mellett, kiből elég biztosíték legyen a visszafizetésre.

6) A kölcsönvevő minden véka, vagy mérő kamat és kezelés fejében ugyanazon gabonamértből, melyet kapott, bizonyos meghatározott de mérsékelt mennyiséget fizet be.

Minthogy azonban a jelen körülmények között az alapítók kirívás után nem szerethető be, mert éppen az a baj, hogy nincs gabona, a begyűlt segélypénzekből lehetne megvetni szerte szét az országban a magtárak alapját, annál könnyebben, mert a gabona a piacokon olcsó. A kiosztott gabona aratáskor visszafizetődnek a magtárba,

s rendre a köteles rész is begyűlhető lenne, ha mindjárt két év alatt is.

Lássuk most már a tervezett magtárak kezelési módját.

a) A közös magtár vezetése a lakosság által közbízattal megválasztott két egyenre bízatik, a felkészés vagy bíró ellenőrködése mellett.

b) Mint közvagyon mindenekfelett az elemi csapások ellen biztosítani kellene valamelyik hazai intézetnél.

c) A kezelés a rendes kötvényeken kívül még egy jegyzőkönyvet is vezet, melybe a kölcsönző neve, vétel ideje, mennyisége, a jótállás saját kezévonásával megerősítve bejegyzendő.

d) A jegyzőkönyv vezetése mindig a kezelőket illesse.

e) A kezelés minden negyed évben a községi gyűlés előtt számoljon, s ha a magtárban hiány mutatkoznék, kötelesek a hiányt rögtön helyrehozni.

f) A magtárból gabona a hétnek egy meghatározott napján adódnék ki a folyamodónak, ki a kezesről — ha szükséges — már előre gondoskodott.

g) Végre, a mi a magtárak technikai elrendezését illeti, bizonyos, hogy ázott és kiegészített veremek száraz és agyagos helyeken a legolcsóbbak. A hol ezek nem alkalmazhatók, ott közös erővel lehetne a helység közbirtokán egy kő-, vagy a hol ez hiányzik fából készült magtárt csináltatni.

Minden kezdet nehéz, de e nehézségek könnyen legyőzhetőek egy kis kitartó buzgalommal. Meg vagyok győződve, hogy ha csak husz helységben fel lesz állítva a takarékmagtár, öt év alatt még más száz fogja czélszerűségét elismerni, s a jó példát követni.

A magtárak eszméjét a néppel megértetni a felkészésnek mindenek felett hivatva, s álhatalosan hiszem, hogy a magas kormány, ismerve azoknak fontosságát, közegei útján annak idejében oda fog hatni, hogy: az ige testté váljék.

Kül- és belföldi levelezés.

Bécs, april 26.

Tehát ledőltek Galicziában az ostromállapot korlátai. Az ország újra élvezheti az alkotmányosélet gyümölcsét. Véget vetett e bő 18-dik napja gróf Rechberg azon szüleményének, mely Austria okos és mérsékelt magatartását, mit eleinte a lengyel lázadás iránt tanusított, és mely minden nem Murawieff-féle embertől örömmel üdvözöltetett, elhomályosított. — Deák Ferencz legújabb nyilatkozata a „Napló”-ban itt igen jó benyomást tett; annál is inkább, mivel hozzá vannak már szokva a nagy államférfi szavában egész Magyarország nyilatkozatát látni. Mindinkább lecsillapulnak az itteni mérvadó személyeknél a szélsőségek, mert a tapasztalat, ezen öreg mester, belátni tanította őket, hogy Schmerling ur centralisatioi eszméje éppen csak mint hypothesis létezhetik a türelmes papiroson. És valóban a februári patens 4 év óta nyugszik már a legnagyobb háremi kényelemmel díszesen bekötve az államminiszter irászatlan, hol az elpenészedés ellen az inas gondját viseli, nem pedig, hogy a gyakorlati léttől igénybe vétetné. Itt is igaz van a nagy Góthének: „Grau ist jede Theorie.“ Hogy a hangulat általában más irányt vett, kitűnik azon barátságos nyelvből is, melylyel az „O. D. P.“ a csehekkel beszél. Ki akarják békíteni a cseh követeket, kik az előbbi kormány és mostani ellenpárttól annyira terrorizáltak, hogy már ezeltől 2 évvel in corpore odahagyták a birodalmi tanács teremt, a nélkül, hogy azóta annak küszöbét átlépték volna.

Azonban a kíváncsiság, melylyel a magyar országgyűlés elébe néznek, minden érdeket a többi politikai ügyekről csaknem egészen elvon; mert jól érzik azt, hogy ha a magyar kérdés gordiusi eszmája kettőbe van vágva, a többi mind könnyen feloldható. A birodalmi tanácsban rövid idő múlva szünyegre fog kerülni a már a végtelenig szellőztetett erdélyi vasúti ügy. Skene, morva követ, indítványt átal, hogy a kormány maga építse a vaspályát, az egész ügy megint egy új stádiumba lépett. Azonban a kormány már is az illető bizottmányban az említett indítványt ellen nyilatkozott. A „Wanderer” szerkesztője, Nordmen János, ismét bebörtönöztetett 4 hétre, egy berlini levél miatt, melyben a porosz megsértetett, és ennek következtében az itteni követ az államügyész által vádat emelt a lap ellen. A végtárgyalásnál követelte a védő Dr. Schindler, a király személyes megjelenését. Azon nap, midőn az elítelt szerkesztő a börtönbe ment, barátaitól egy selyemmel ázott rablánczot és egy babér-koszorút kapott. Nem mulik itt egy hét sem sajtópör nélkül. Így szokott az lenni alkotmányos országokban!

Maros-Ujvár, apr. 25.

A felséges királyi főkörmányszék azon országos értesítést, hogy a typhus betegség kevés helységeken uralkodik, s tavaszi vetőmagról gondoskodás történt, örömmel olvastuk. Azonban ezen értesítés vezetése azelőtt, hogy a felséges kir. főkörmányszék sem lehet mindig kellőleg felvilágosítva, miután bizonyos, hogy az értesítésben említett helységeken kívül más is van, hol a typhus borzasztó mértékben dühög. Ugyanis,

szomorúan kell elmondanunk: hogy idei febr. 20. óta a halál dús aratást tart bánya helységeinkben, két hó alatt közel 80 árva, számos özvegyet és több mint 70 sírbalmot hagyván gyászemlékűl itt. Több házknál egész család ágyba bulótt, apa és anya kibalt, s szomorú való, hogy naponta két-három, 5—6 koporsó kisértetett temetőbe; hogy halotti harangjaink 8 hetek alatt örökösen zengik a gyász eseményt! Feltűnő, hogy ha ezen betegség oka a kedvezőtlen tavaszi időjárásban keresendő — mint a hivatalos vizsgálódás mondja — midőn a Maros-Ujvártól alig negyed órányira fekvő falvak az egész vidékben épen maradtak, miért csak is Maros-Ujvárt tütötte fel a typhus rémtanyáját, s miért nem akar már szünetelni? De csudálatos is, hogy ezen csakugyan nem tréfálódó „ellen”

kijátszani merészelte azok sejtelmét, kik szeretnék állítani: hogy csak is némely aknai munkások rossz levegőjében volna az ok keresendő (mivel hogy előbb csak is férfiak estek áldozatul), s ezen okok megszüntetével a halál is leteendő bizonyosan mérges fegyverét, csodálatos — mondok — mert az idő föl-tisztult, a sár csaknem kiszilárdá lett, s a gyanus-féle aknai munkások megszűntek, s a typhus mégis elég vakmerő mindazon sejtelmeket megszügyentitni csak az által is, hogy mostanság a nem bányász nőket férjeikkel együtt hordja el s annyira tartja magát, miszerint a legszorgalmasabb orvosi eljárás mellett is, ápril 23-án „öt” sír emelkedett fel a temetőn, mai napon pedig „négy” halott fekszik a ravatalon.

Nagyon tévedne, ki ezen közleményből azt akarja kiböngészni: hogy tán a helybeli orvos lenne gyanusítva; távol sem, az kötelességét a leglekiismeretesebben s fáradhatatlanul megtette és teszi éjjel és nappal; s ha mégis valaki ilyesmit kíván ezen néma betűkben látni, az bizonyonnyal nem jó lélekből származott ferde irányú magyarázat tesz, s magának az orvosnak ellensége.

Más oldalról — az előjárásokról illetőleg — nem mulasztatjuk el kimondani: hogy mégis mégis nem lehet éppen céltalan a magas kormányának azon 1854. évi rendelete, mely eképp szól: Ha valamely helységben olyan nyavalya ütne ki magát, mely úgy látszik, hogy terjedő és veszedelmes, tehát a pap nem csak a helységi előjárásának, hanem az illető hivatalnak is tudósítást adjon, a nyavalya orvosoltatása végett, ha csak azért is, hogy a kormány arról tudomással bírjon. S bizony a lelkiismeret sokkal megnyugtatóbb akkor lehet, ha az emberiség szempontjából is megtesztünk mindent, mi lehetséges, mit előjáró tisztünk is rendel, a vérsz megelözése okainak kinyomozása, annak meggátolása s teljes megszüntetése végett; mert a legszorgalmasabb orvos is mit tehet, ha egy egész család minden tagja terhes beteg, s nincs a betegek körül semmi felvigyázat, semmi előjárásági intézkedés ily szomorú és aggasztó körülmények idejében???

Ezen igénytelen közlemény írója, maga idejében megtette ugyan illető helyre a feljelentést, s hogy a főkörmányszék talán nem értesült a m. u. v. v. nagyszerű typhus-ról és balázószáról, mely még cholérának is megjárna, azt abban vélem rejteni; mert arról jelentésem a nem elég pontos hivatalos uton járók által úgy mutatott be az illető tiszttség előtt, mint a mely alapulán és téves fogalom áll, oda irányozva, „hogy a különbben is eléggé hullámozó kedélyek még jobban fölízgatódjanak.”

Hadd számoljanak lelkiismeretük törvényzéke előtt azon sok árva és özvegyek nem egy néme-lyikéért, kik a beteg körüli kellő felvigyázat és figyelem hiánya miatt siralomra jutottak azok, kiknek bármelyik helységben is figyelmüket, ily esemény nagy mértékben igényli!

Ily alkalommal lesz fölismertető az is: hogy egy 2000 lakost jóval meghaladó, M. Várárhely, Medgyes, Nagy-Enyed, Torda, azaz: egy nagy területű vidék alkalmas pontján fekvő helységeben, mely népes betűsárral bír, hol nem csak bányászok, hanem sok polgár mesteremberek is laknak, mennyire szükséges egy „gyógyszertár.” Mert bizony csaknem lehetetlen kívánat az: hogy segéd nélküli orvos, 70—80 terhes beteget, ily rémitő sáros utczákon meglátogasson; s azoknak rögtön gyógyszerrel is szolgáltasson; bár pedig mondani is felesleges, hogy a betegségek hirtelen fordulhatásával — meg lehet — azon gyógyszer, mely reggeli 7—8 órákor hatásos lett volna, már csak egy pár óra múlva stikertelen. Tapasztalatból tudom, hogy az orvos rendelte gyógyszer, midőn félóra multával a terhes beteghez megérkezett az orvos ismét megjelenésével már nem volt használható, új és más rendeltetett, mivel hogy a betegség ily rövid időn változott.

Kívánni való tehát, hogy magán érdek az emberiség szent érdeke előtt háttérbe vonuljon, s Maros-Ujvárt az orvosnak illő fizetés szabassék, s a bányászati nagyon kijelölt tartalmú gyógyszer-tárcsákkal, egy minden pillanatban használható valóságos „gyógyszertár” is létesjön.

Ezen óhajtatnak csak is az szóhat ellene, kit a szenvedő emberiség s egy egész vidék sorsa nem érdekel; kit inkább magán érdekek vezetnek; ki a szabad ipar fejlődésének és a közérdeknek engesztelhetlen ellensége. Hogy pedig M. Ujvárt ily jellemű egyéniség egyetlen egy sincs, azt az em-

beriség nevében jogosan hisszük. A vetőmagról intézkedés itt György napján kezdődik.

Aknai.

1854. april 12.

T. szerkesztő ur! Városunk rendes levelezőjének perczegű tollát most az egyszer kezéből kivesszem s azt megnyesvén, a t. szerkesztő ur és érdekekben gazdag archeologusunk t. Torma Károly ur figyelmét egy vidékünkben nem annyira ritka, mint kevesek által észrevett s méltatott tárgyra kívánom terelni.

Mintegy háromnyolcad mértföldre Dévától, a Maros-Németi felé vezető útonvalban, az u. n. Zsep alatt, a vasúti töltések építése alkalmával a mult hónapban a helyaljból, honnét a töltésekhez szükséges földet hordták, a munkások egy vörhenyes-fehér arakit-porphir-ból faragott mintegy öt láb magas, két és fél láb széles római emlékkövet ástak ki, melynek épségben levő felirata a következő:

D. M.

ARMATVRVS VET...
ERANVSC. HOR
COMAGENORV...
VIX. AV. L. AR. PRIMA...
NVS. VIX. AN. XVIII. AR.
SVRVS MLIS. N. M.
M. VIX. AV. XX. AR. SVS
TINA. VIX. AN. BSX. II. ARE
IAS. VRILL MATER P. P. F.
R. M.

A tudós Neigebaur után⁴⁾ azt hiszem, hogy Déván alól a Maros hosszában elnyult és Maros-Németiig terjedt bajdani Thiseum nevű római erőd és gyarmatváros valamely családja emlékké őrítte meg ezen mondtam emlékké. A kő szilapja felső részén egy kör alakú párkányos mélyedésben öt emberalak melléke van, szép tisztán kifaragva s az alakok egy sorozva, hogy az első sorban három, a másodikban két dombormű (Basrelief) szinte teljes épségben látható. Az első alak egy szakállas öreg férfi képe, fejér nyilt sisak, mellén páncél; a második egy deli ifjú taréjos sisakkal és mellvértel; a harmadik egy női alak, a negyedik egy gyermeket ábrázol, az ötödik egy fegyvert nélküli bajszos és szakállas férfi képez.

A Csernának a Marosba szakadásánál éppen a Maros partján a porondon két szép római emlékké porladozik; az egyik mintegy négy láb hosszú és két láb széles fehérr porphir (vagy mészkő?) alakja és faragása igen szép, s a hátlapjáról s épségéről következtetve, feliratának ének kell lenni, mit most azért nem közölhetek, mert a kő a feliratos lapján fekszik és nehézsége — mi 8—10 mázsa — nem engedte hozzá férnem. A másik amannál sokkal kisebb, egyszerű faragású, barna színű és durva szemű kő és mintegy három láb hosszú másfél széles; ezen is felirat van, hanem a reá száradt sár és helyenkénti sérülések miatt, csak az első szót „CENO”-t betűzhettem ki.

Valóban szomorú az a vétkes közöny, melylyel még értelmesjeink is az ilyen mű régiségek iránt viseltetnek, és csak az vizgástal bennünket, hogy meggyünk derék s minden szép s nemes iránt buzgó főispánja, értesülve ezen újabb földszinre került történelmi emlékekről, bizonyosan meg fogja azokat menteni kártékony kezek rombolásától. Tudok esetet, hogy fehérr márvány római faragványok, és emlékkövek meg lőnek égetve és gypsenk készítt!

Házak oldalába és kőkerítésekbe feliratos emlékkövek és orozslánok stb. vannak városunkon befalazva, feles számmal: F. E.

Különfélék.

— Ezen czim alatt „Biztosítási ügy, különös tekintettel az egyházi biztosításra” Lichtenstein Jó-zsef egy röpiratot adott ki, a mely szép dialectikával s indokolt állításokkal van írva. Ebből látjuk, hogy a Királyhágon tuli prot. superintendentiák az egyházi javak biztosítása czéljából kölcsönös biztosítást akarnak egymás közt eszközölni, oly móddal, a mint ez nálunk Maroszáczken ismeretes. Tervüket a magyar általános biztosító intézet elnökével, a szakavatott Lónyai urral közölték, a ki kikelvén a kölcsönös biztosítás elve ellen, azt ajánlotta, hogy 20 évig szóló biztosítási szerződésre lépjenek az egyház, a m. általános biztosító intézettel. Lichtenstein legelőbb is a kölcsönös intézetek elvét védi, s ajánlja a superintendentiáknak. Ha pedig ezt nem létesítik, hibáztatja azt, hogy 20 évre szerződjenek, a mi által igen megkötik magokat azon kedvezőbb feltételekre nézve, melyeket a keletkező és létező biztosítási intézetek versenye s gyarapodása annyi év alatt vonhat maga után, hibáztatja azt, hogy az általános biztosító intézettel a többi hazai intézetek kikérdezése nélkül szerződjenek, mert hisz az erdélyi kölcsönös biztosító intézet, az erdélyi Victoria és a magyarhoni Hungaria szintén hazai intézetek, a melyeknek kikérdezése annál szükségesebb volna, mert Lónyai ur az egyházi javakra nézve nagyra tette a biztosítási díjt, a cseréért 20, a zsindeyért

1) Egy barátom olvasása szerint: PIM...

2) XV is lehet.

3) Ezen betű lehet B is.

4) Dr. J. F. Neigebaur, Dacien. Aus den Ueberresten des klassischen Alterthums stb. Kronstadt. 1851. 52—66. l. l.

60, a zsupért 80 krt tevén 100 frt biztosítási összeg után nagyobb városokban, kisebbekben pedig cseréért 25, zszindelyért 66 $\frac{1}{3}$ és zsupért 100 krt 100 forint után; holott Lichtenstein ur indokolt állítása szerint a hazai egyházak tüzesei több évekre alapítva nem tehetnek többet mint $\frac{1}{3}$ $\frac{0}{10}$ -t a kiadásokra, mégis csak $\frac{2}{5}$ -re vagy is 40 krra megy a kár 100 frt érték után, és így ezen díjazás 100 frt után cserépnél 18, zszindelynél 44, zsupnál 58 kr díjarányuk felel meg. Lichtenstein ur megjegyzése szerint, valamint Lónyai ur, ugy minden más intézet is 25%-ot elengedhet, ha a biztosítás az összes egyházi javakra és 20 évre kötötték. Az író azonban ellene van a 20 évre szóló szerződésnek, mert annyi idő alatt a biztosítás ügye a nagyobb részvét által oly lendületet vehet, hogy a díj csak félakkora leand mint mostan; továbbá, 20 év alatt a leggazdagabb társulat is megbukhatik, s a legszegényebb is meggazdagodhatik, ezért nem látja észélyesnek azt, hogy a biztosítás oly hosszú időre köttessék stb.

* Biztos forrásból irhatjuk, hogy a jövő sasonra Folinus mind a dráma, mind az opera és operettehez oly erőket nyert meg előlegesen, kikkel társulata bizonyosan fényesebb eredményeket bírand felmutatni, mint ez évben történt. Az összes személyzet között lényeges változás lesz, s a magyar provincia legtehetségesebb tagjaival gyarapodik a társulat, mire, észire visszatér. Egy kis felrészítés nem is árt már.

* A pesti lapok sorba hozták azon hírt, hogy a Folinus által kitűzött 50 arany pályadíjt Szász Károlynak „Lelencz” című drámája nyerte el. A dologban csak az a különös, hogy mi itt semmi bizonyost nem tudunk még a pályázat eredményéről, miután az 50 arany még nincs oda itelve egyik pályadarabnak sem, s így nagyon természetes egy jelzés levél sem bontott fel, hogy a szerző nevét bizonyosan meglehetne nevezni. Jó lesz tehát megvárni a kihirdetést. Rézükre csak örvendenék ha a sejtett szerző csakugyan a jeles, a köztiszteltetben álló Szász Károly volna bizonyára illetékesebb kezébe nem kerülhetne a pályadíj.

* Bécsben a napokban halt meg 76 éves korában gróf Zichy Zsófia született Széchenyi grófnő, a cs. kir. altbagny s 1848 dik évbeli velencei parancsnok özvegye. A hölgy, ki ifjúságában a kellem minden bájával tündöklött, a bécsi congressus azon hat szépségéhez tartozott, kiket I. Sándor orosz császár külön elvezetésekkel ruháztott fel. Ezek a következők voltak: gr. Széchenyi Károlina, a „beauté coquette”, hg Eszterházy Rozina, a „beauté étonnante”, gr. Zichy Julia a „beauté céleste”, gr. Saurau a „beauté du diable”, gr. Zichy Zsófia a „beauté séduisante” és hg Auersperg Gabriella a „beauté qui inspire seul de vrai sentiment.” Ez utóbbit a császár különösen is kitüntette.

* A napokban egy fiatal alig 15—16 éves leány vetett végett ismét gyufával életének. A szerencsétlen leányt nem lehetett megmenteni.

* A „P. N.” újdondása egy öngyilkos katonát hőtél általi halálra ítél. Ezt a curiosumot csak azért hoztuk fel, mert nem régiben ugyan csak a „P. N.” újdondása belekötött hirtűzünk egyik kifejezésébe, pedig jól láthatta, hogy az egy hivatalos helyreigazításból betűszerinti idézés, tehát nem nekünk róható fel.

* A radziwiliow család alkalmával még m. é. július havában orosz fogságba jutott, s később Jeroszlowban a fogoly csapatokba itéletileg besorozott s még most is ott létező egyének közt bárom magyar is van — mint egy lap említi: — Pacznowsky János Tormaljáról Gümörmegyéből, Koller András Dolna-Stubnáról Thurócsmegyéből és Erdei László Temesvárról.

* Egyik közelebbi számunkban említett, hogy Asboth tábornok hazánkba, ki az észak-amerikai unio hadseregben szolgált, sebei következtében Új-Orleansba telepedett le. A lap, melyben a tudósítás áll, egyuttal Granger tábornok üdvözlő iratát is közli vitéz földínkhez. Ez irat tartalma következő: „Déli-Alabámiai és nyugati-floridai kerületi főhadiszállás. Gaines-erőd, okt. 5. 1864. Tábornok! Örvendek, hogy szerencsét kívánhatok önnek és a vezénylete alatt álló testnek, azon jeles sikerhez, melyet nyugati Floridában közelebb végbevitt műveleteik között arattak. Fontos szolgálatait már kellőleg följelenték a főhadiszállásnak, s minden hazafi bálásan fog azokra emlékezni mindig. A rendelkezésre álló korlátolt erővel derék dolgokat vitt végbe. Belátásteljes rendelkezései nagy hitre érdemestik, a hadai által tanusított erély és vitézség követésre méltók. Fogadjá maga és vezénylete számára köszönetemet, bátor és érdemteljes magaviseletéért. Granger Gordon vezénylő őrnagy-tábornok. Asboth dandár-tábornoknak, a nyugati-floridai kerület parancsnokának.

* Koninban, Orosz-Lengyelország egyik helységén nem rég következő tragicus eset történt. Egy kis falusi koresmában néhány orosz katona orosz-lengyel paraszttal jött össze. Míg a pálinka-iváshoz derekasan bozzáltak, addig egy kozák iszonyuan dsekedett, hogy ő ilyen meg amolyan jól tud löni, s egy parasztnak ajánkozott, hogy a kalapját 100 lépésről fejről lövöi. A paraszt kétkelkedett s két kupa pálinkába fogadott vele.

Mindenik bizonyos volt a győzelméről: a kozák lövésbi biztosságának, a paraszt ravaszágának tudatában. Ez utóbbi a lapos tetejű széles kalapot mélyen szemére huzta, 100 lépésre kiállott s lelkében előre ürvede a nyereségnek, bár a kalap még mind erősen szoritotta koponyáját. A kozák megállott, czélzott s a lövés talált, hanem a paraszt homlokán keresztülfürödve tüstént lebukott. A kozákot elfogták és Koninba vitték, hol másnap gondatlanságból eredt emberölés czime alatt bevádolták. Védelme egyszerű volt; azt állította, hogy a parasztot nem vigyázatlansága miatt lötte meg, mert neki oly biztos szeme van, milyen senki másnak; hanem — ekkor hogy a bírót is meggyőzze lövésbeni jártasságáról, ajánlatot tett neki, hogy álljon ki, mint a paraszt kiállott volt, csak hogy aztán fogadjá meg azon jó tanácsát, miszerint kalapját ne huzza le szemére, mert ugy a golyó nem sodorhatja le azt. A tettes négy heti nehéz börtönrre ítéltetett.

* Mexicóból írják: Maréchal, veracruzai parancsnok, egy osztrák és egy egyiptomi századdal, 90 mexikói lovas katonával erős ellencsapatra bukkant, mely az Oajaccából elmenekült lovasokból állt Ch. Diaz vezénylete alatt, s azt megtámadta, győzött, de maga Maréchal elesett, s kivülé még 34 embert vesztett a császári csapat, köztük 12 osztrákot; ezek közt van dr. Unger főorvos is, ki megsebesült. Ez ütközet mártius 4-én Talixcoyanánál történt.

* Egy borzasztó szerencsétlenség híret hozták az amerikai lapok. A „General Lyon” szállító hajó 600 emberrel fűdüzétén Wilmingtonból Monroe felé vitorlázva, Cap Hatteras közelében meggyuladt. A lángokat eloltani nem sikerült, s pár óra alatt a hajó rommá lön. Csak 29 katonának sikerült a partra jutni, a többi mind elveszett a láng és a habok közt, mert a vihar miatt a partról jövő mentőcsónakok nem juthattak el a hajóhoz.

* A siberiai pestis kifogyhatatlan anyagot nyújt még mindig hírlapi tudósításokra. Némely lapok azon hírt hozták ismét, hogy már Varsóban is mutatkozik a ragály a katonai kórházakban. Ujabb tudósítások e hírt teljesen alaptalannak nyilvánítják; a varsói katonai kórházakban nemcsak hogy nem mutatkozik semmi járvány, hanem a betegek száma a mult évekhez képest annyira leszállt, hogy körülbelül csak felényi. E megnyugtató hírekkel ellenkezőleg a „Times”-nak azt írják, hogy a ragály növekvőben van.

* (Tiltott könyvek.) A francia követek a különféle német udvaroknál, a nagy hét folytán a „César életére” megjelent és Franciaországból becsempészett pamfletnek elnyomására nagyban dolgoztak. Bécsben is Lienbacher államügyészt indítványára, ki ez esetben a francia követséget képviselte, az orosz törvényszék e hó 15-dikéről kelt itéletével két ily munkát tiltott be, Az egyik czime: „Réponse á Napoleon III. César apprécié á sa juste valeur. Eu vente chez tous les libraires. Imp. et litt. de L. Severeyns et A. Faust.” Ez a nyilvános csend megzavarásának vádja alatt lett betiltva. Betiltott továbbá a „Labienu alkalmi megjegyzései!” című mű Rogeardtól, melynek tartalmában a Bünt. Tör. 408, 491, 493 és 494 §§. szerinti becsületértés ismertetett fel. Az elkövetett példányok meg fognak semmisíteni. A következő munka pedig: „La maison d'Autriche et la Hongrie par le general Tittr, Paris E. Dentu, editeur 1865” a felségérsértés és nyilvános csendzavarás vádja alatt lett betiltva, a bécsi orosz törvényszéknek szintén e hó 15-dikéről kelt itéletével.

Politikai hírek.

Angolország A „Globe” a ma délben érkezett amerikai posta által vett tudósításokat már taglalja. Ugy hangzanak ezen hírek, mint a déli államok reményeinek kiharangozása.... Lee addig huzta halasztotta dolgát Richmondban, a mig késő nem lett reá nézve a biztos hátrálás, újabb hadállásba. Lehet, hogy a politikusok nem akarták engedni a kitakarodást; lehet, hogy Richmondot ugy tekinté mint a confederatiót magát, s mindent kockára tett érte. Ezen háboru történetében most fordult elő legelőször azon eset, hogy a megverett hadsereg üzőbe vétetett. Föl sem tehető, hogy olyan tábornokok, mint Johnston, Beauregard és Bragg valamire mehessenek ott, a hol egy Lee hajótörést szenvedett, mig a Forrest-ek, Roddy-k és Gardner-ek kényszerítették fognak vagy megadni magukat, vagy Mississipp nyugati részeiben keresni menhelyet. A déli államokban most minden új nyitva áll vagy megnyitható, s ha egy kis időbe kerülend is minden ellenállásnak megtörése, az mégis bizonyos, hogy a háboru be van fejezve.

Franciaország. Páris, apr. 20. A „Journ. des Debats” egy terjedelmes cikket közöl az amerikai ügyekről. Azon meggyőződését világosan kimondja, hogy most már, a Dél legyőzötése után állandó és áldáshozó béke lesz Amerikában. Se Canada, se Mexico nem fog hatalmas szomszédja által megtámadtatni.

Páris, apr. 22. A „Botschafter”-nek írják: Toulonból ma azon élénk mozgásról tudósítanak, melyet ott a császár utazására tett előkészületek idéznek elő. Az egész középtengeri hajóhad fogja kísérni a császárt. Az elindulás napja azonban még nincs elhatározva, és „Gomer” corvette, melynek

fűdüzétén van a császár hintója, szintén rendeletet kapott, hogy még ne induljon. Az utazás késleltetését itt azon tudósításokkal hozzák összeköttetésbe, melyeket Persigny Rómában kivivott eredményeiről küldött. Talán e közben a császári út késedelmeinek más oka is van. A császár az utóbbi napokban majdnem mindennap tanácskozott a miniszterekkel, és ugy látszik, e tanácskozásokban eshetőlegesen rendszabályok előkészítéséről volt szó bizonyos esetekre, mert a Tuileriákban az itteni hangulatnak már rég nem hisznek. Valószínűleg a császár elutazása előtt még fontos kinevezések is fognak történni.

Az „Opin. Nation.” hevesen kikel Thiers ellen. „Az olasz egység — mond az „Opin. Nat.” — Thiers urat nagy rémületbe ejti, mig az osztrák szövetségtől minden jót remél. Az ő lelke üdvőségének javára a rómaiaknak in aeternum a catholici-cismus rabszolgáit kell maradniok. Le kell azon szabadságokról mondaniok, a melyeket Thiers ur magára nézve szükségességeknek tart, de a melyeket a pápa az ő esalhatatlanságában megtagad tőlük és mindenütt, a hol léteznek, átokkal sújt. E tanakat mi általában véve gyűlöleteseknek, zsarnokiaknak, erkölcsteleneknek tartjuk, Thiers ur szájában pedig éppen visszatartóknak találjuk stb.”

Hir szerint a francia kormány az osztrák kormányt meglehetősen sürgetőleg felszólítja, hogy a Vaticanban tegyen lépéseket a szeptemberi egyezség érdekében. Az „Opin. Nan.” a római kérdéstről szólnán kiemeli a pápa világi hatalma, és az Isten kegyelméből való királyságok közötti szoros összefüggést, s azt mondja, hogy mind a kettő homlok-egyenest ellenkezik az 1789 diki forradalom elveivel. — Az „Avenir National” a batignoli lengyel iskolának közhasznu intézetül elismerését ugy tekinté, mint a kormány által adott választ azoknak, a kik hajlandók az orosz szövetségére. Ezen iskola elismerése által a kormány kinyilatkozta, hogy Lengyelország még nincs veszve.

A „Pays” írja: „Mihelyt Austria megtudta, hogy Poroszország Danzigból Kielbe akarja áttenni tengerészeti telepeit, azonnal meghagyta Károlyi grófnak, hogy tegyen evégett előterjesztéseket Bismarcknak, s nyilatkoztassa ki, miszerint azon esetre, ha ezen parancsait vissza nem vonja, Austria tiltakozni fog olyan rendszabály ellen, melyet megtagadásnak tekint közös birtokló jogai ellen. Bismarck erre azt felelte, hogy ama rendszabály nem egyéb, mint egyszerű áthelyezése a hercegségek védelmére megkivántató helyiségeknek; hogy Bécsben is, Frankfurtban is elismerék Poroszországnak azon jogát, miszerint Kiel meg szállhassa, vagy legalább, hogy tengerészeteinek állandó állomását oda tegye át, minélfogva nem foghatja meg, hogyan akadhatnak fel komolyan a porosz terveket. — Károlyi gróf erre azt a megjegyzést tette, hogy az efféle combinatio a hercegségek fölötti általános és közös intézkedésnek van alárendelve, s hogy a kieli kikötő birtokbavételét, a mi az uralkodói kérdés rövidségére szolgálna, elnézni nem lehet; s kijelenté végül, hogy olyan utasításokat kapott, melyek szerint kénytelen volna tiltakozni, ha Poroszország vissza nem veszi parancsait. Minden arra mutat, hogy a porosz kabinet sem a bécsi tiltakozások, sem a frankfurti határozatok által nem hagyja magát visszatartoztatni kitűzött céljai felé haladásában. Bismarck esodalkozását fejezte ki a frankfurti szavazás felett, azon követeléseitől pedig nem tájt, melyeket Austria irányában tesz. Még komolyabbá teszi az egész ügyet az, — a mi Bismarck sürgönyéből kivehető, hogy t. i. Vilmos királyi kormánya nem sokára legitim védelmezés esetében fogja magát tekinteni, Augustenburg hg eselszövényei ellenében. Vagyis, hogy Poroszország nem sokára feljogosultnak fogja magát tartani igényeinek fegyveres kézzel érvényesítésére a hercegségekben. Főlölegesen volna az ily hanggal járó vézélyekre figyelmeztetni. Csupán a jelzésre szoritkozunk, lehet, hogy a közel jövőben már tények fognak beszélni.”

Olaszország. Róma, apr. 19. A „Vaterland”-nak írják: „A szent atya tizennégy nap előtt levelet intézett Victor Emanuel királyhoz, melyben a legkomolyabb szavakkal szólítja fel, hogy a valás szorongatott helyzetének Olaszországban, valamint a bün és istenkáromlás mindig nagyobb mérvben terjedésének vessen véget. Különösen inti őt, hogy az elűzött püspököket engedje megýéikbe visszatérni és a kinevezetteket és fölszentelteket pedig székeiket elfoglalni, mert a romlottság napról napra növekszik, és mindenért ő a felelős. Gondolja meg ezt, és ne kényszerítse őt, szigorubb rendszabályokhoz nyulni, melyekre kötelezve érezné magát, ha ezen állapot nem változnék. A király állítólag sirt volna, midőn a leveletvette; de ámbár már 14 nap mult el azóta, még sem válaszolt.”

Róma, apr. 23. Vegezzi utasított, hogy Persigny ajánlataihoz csatlakozzék, miután az utóbbinak ajánlatai kedvezőleg fogadtattak. Vegezzi 20 millió franc kamatot ajánland, a pápai adóságok egy részének fedezésére. Ez elfogadás valószínű.

Lombardiában nagy gyakorló táborok állittatnak fel olasz részről. A jövő hó közepén két tábor alakul, az egyik St. Maurizioánál, a másik Ghiardonánál. Ezen táborokban azon hadesapatok gyakoroltatnak, melyek a jövő augustus és szeptember havában a déli tartományokba küldetnek azon had-

esapatok felváltására, melyek onnan visszatérnek Felső Olaszországba. Ezen táborokon kívül jövőre állandó táborok állittatnak Sommanál és Focanonál. Különösen a sommai tábor nagyon érdekes lesz katonai tekintetben, majd sept. hóban. Akkor 2 hadosztály gyalogság, 1 hadosztály lovasság és hidászati osztály összpontosittatik, s ezen sereg nagy hadgyakorlatokat tartand a Ticino mellett.

Németország. Berlin, apr. 22. A „Nord. Allgem. Ztg.” írja: A „Hamburger Nachrichten”-től hozott azon hír, mely szerint a porosz hadi-hajók parancsot nyertek volna, hogy készen legyenek a kieli kikötő elhagyására, teljesen légből merített. Austria beleegyezett, hogy a porosz hajók meghatározott, s tul nem haladható számban a kieli kikötőben állomásozzanak. Az augustenburgi herceg egyoldalú alkudozása Berliannel, Bécsben kellemetlen benyomást okozott.

Berlin, apr. 23. A „Presse”-nek írják: Katonai körökben, s a tulbuzgó annexionisták között a napokban azon előkészületekről beszéltek, melyek a tüzérség egy részének mozgósítása iránt tétetnének. Ugy magyarázták ezen készülődéseket, hogy a tüzérség és szekerészet mozgósításához négy hét kell, de hozzá féve, miszerint egyelőre minden tün-tető fellépés el fog maradni. Ezen hír megerősítését semmi nyoma sem található a ministeriumban. Arról teljes bizonyossággal értesülénk ugyan, miszerint azon határozott hang, melyen Károlyi gr. a külügyministeri hivatalban ismételve nyilatkozott, s azon ellenrendelet, melyet Halbhuber b. a schleswig-holsteini tartományi kormányhoz intéze, épp oly nyomasztó érzést idézett elő irányadó felsőbb körökben, mint az osztrák hadihajókhoz küldött azon parancs, hogy menjenek Kiel alá. Azonban ugyanazon körökben ugy vélekednek, hogy semmi se történt, a mi a bécsi udvarnak okot szolgáltatna a szakításra. Bismarcknak eszéágában sincs, hogy már most fordítson porosz pénzt tengerparti erődítésekre, laklanyákra, stb. Valamely porosz minis-ternek a képviselőházban elejtett szavai, vagy arra nézve kiadott parancs, hogy a porosz hadihajók foglaljanak állást a kieli kikötőben, még nem oly tények, melyek az osztrák kormányt ellenséges demonstratiókra jogosíthatnák. Tudósító azzal fejezi be, hogy tegnap egy porosz minister azt a megjegyzést tette, hogy Bécsben visszavonhatlan bekelezési porosz politikát várnak; hanem ezen lépés majd csak akkor fog megtétni, mikor Austria valamely más ponton lesz elfoglalva.

Spanyolország. Madrid, apr. 21. A senatus a csapatok és nép közt nem rég végbement véres összeütközéssel foglalkozik, Prim tábornok jelentette, hogy a viták fontosságával szemben a progressisták a fennforgó körülmények közt nem ragaszkodhatnak a részt nem vevés politikájához. A ministerium napjai — mondja ő — meg vannak számlálva, miután a királynő nem tarthat meg oly ministeriumot, mely a hatalommal visszaélt. Gonzalez Bravo belügyminister kinyilatkozta, hogy a ministerek mindnyájan átveszik a felelősséget a történetekért, miután a tanulók zavargása megett a forradalom vezérei vannak elrejtözve, kik készek a trónt és uralkodó házat megtámadni.

Ujabb. Drezda, apr. 28. Berlinből egy tanító-altisztekből, s zászlóalj-jrnokokból képezett osztály és egy egészségügyi osztály küldetett a hercegségekbe, a katonakötelesek összeírása, s az ujonczozás előkészítése végett.

— Páris, apr. 25. Abd-el-Kader Suezből visszatért Damaskusba és Párisba váratik. Persigny, ki folyó hó 19-én érkezett Nápolyba, erősíti, hogy saját ösztönzéséből szóltott békülékeny szellemben a pápánál. A császár Algirből hűbéri államot akar alakítani, Abd-el-Kader alatt: mig Mac Mahon tábornagy sürgeti, hogy Algirből katonai állam alakíttassék.

— Berlin, apr. 25. A mai „Nordd. Allg. Ztg.” írja: Poroszország indítványba hozta a hercegségek képviselőinek összehívását, az 1848-ki választási törvények alapján, vagy a két német nagyhatalom által egyezség útján létrejövendő széles kiterjedésű választási alap szerint. A gyűlés ebből a pénzügyeket tárgyalná, a mennyiben ez a hadiköltségek kárpótlására, nyugdíjakra s a különbözőtrónkövetelők kárpótlására vonatkoznék

— Newyork, april 15. Lincoln a mult éjjel orgyilkosok által meglövetvén ma meghalt. Seward élete is megtámadtatott, s életben maradása kétséges.

— Páris, apr. 25. Tegnap 3 órakor delután egy idegen nemzetbeli egyéniség az orosz követségi palotába lépett, s a követségi titkárral akart beszélni. Alig vezetett oda, azonnal nagy zaj hallatszott, s a titkár őt törzsúrással megsebesítve, vérében fetrengve találták. A tetes, miután még az okozott zavarban két egyént megsebesített, elfogatott. A titkár meghalt.

— Bécs, april 26. Az alsóház mai ülésében a kereskedelmi ministerium költségvetése a bizottmány javaslata szerint megállapítatott. Az igazságügyi ministerium feletti általános vita ma kezdődött és be is fejeztetett.

BÉCSI BÖRZE, április 25-kén 1865.

Table with columns for 'Államadóság', 'Elsőbbségi kötvények', 'Részvények', 'Záloglevelek', 'Váltók (devisek) három hónapra', 'Pénzmekek', and 'Sorsjegyek'. It lists various financial instruments and their market values.

Á t n é z é s e

News and announcements section including 'Kolozvári levél- és szekerposta indulásának s érkezésének', 'Indul a levélposta', 'Érkezik a levélposta', 'A szekerposta indul', and 'A szekerposta érkezik'.

A Biasini gyorskocsi indul:

Announcement regarding the start of the Biasini express carriage service, detailing routes and schedules.

Table titled 'Erdélyi piaci árak' showing market prices for various goods like wheat, rye, and barley in different regions.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Official notice (Hivatalos) regarding a public auction or legal matter in the Szatmárcseke district.

Hirdetmény.

Public notice (Hirdetmény) regarding a public auction or legal matter in the Kolozs megye district.

NEM HIVATALOS.

Adriai biztosító társaság.

Advertisement for the Adriai biztosító társaság (Adriatic Insurance Company), listing agents and services.

Monostori mészárszék.

Advertisement for the Monostori mészárszék (Monostor Meat Slaughterhouse), detailing its operations.

Notice regarding a public auction or legal matter involving livestock and land.

Large advertisement for 'vászonnal kész fehérmű' (ready-made white fabric) and 'KERESKEDEDSÜNKET' (our business).

Advertisement for 'Eladó szép birtok' (Beautiful property for sale) in Meleg-Földvár.

Advertisement for 'STEIN JÁNOS' (Stein János) bookseller and publisher, listing various titles.

Advertisement for 'NÖVENDEKÉK LAPJA' (The Seedling's Page), a publication for agriculturalists.

Advertisement for 'Báznai-fürdő' (Báznai Bath), detailing its location and services.

Advertisement for 'Medgyes Lajos' (Medgyes Lajos) bookseller, listing various books.

Advertisement for 'Utirajok' (Travel Guides) by Irta Zombori Gedő.

Advertisement for 'Nem kell több csukamáj-olaj!' (No need for more cod liver oil!) and 'jó tartalmu rettek-szörp' (nutritious cod liver oil).

Advertisement for 'Báznai-fürdő' (Báznai Bath) and 'EHRlich M.' (Ehrlich M.).